

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

25.03.2021

Київ

№ 10-рк

ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»
ТОВ «ЄВРО ПАУЕР»
ТОВ «АВАНТАЖ-7»
ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»
ПАТ «УКРНАФТА»
ПП «АМІК УКРАЇНА»
ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДИНГ»
ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ»
ПП «УКРПАЛЕТСИСТЕМ»
ТОВ «ГЛУСКО РІТЕЙЛ»

Про запобігання порушенням
законодавства про захист
економічної конкуренції

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства від 24.03.2021 № 128-02/131-П,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) Рекомендації надаються Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) у порядку, передбаченому статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції щодо здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції.

2. ОПИС РИНКУ

- (2) Ринки нафти та нафтопродуктів мають значний вплив на всі галузі національної економіки й цінову ситуацію на інших ринках товарів та послуг та, як наслідок, впливають на рівень життя населення, соціально-економічний розвиток та енергетичну безпеку держави.
- (3) Ціни на нафтопродукти не підлягають державному регулюванню. Вільна конкуренція на ринку передбачає передусім вільне ціноутворення, коли ціна формується як показник рівноваги між попитом і пропозицією. Відтак, оператори ринку визначають ціни самостійно, під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх економічних факторів.
- (4) Роздрібна торгівля скрапленим вуглеводневим газом, в якості моторного пального (далі – СВГ), високооктановими бензинами та дизельним паливом, що здійснюється на

стаціонарних автозаправних станціях (далі – АЗС) з метою заправки автотранспортних засобів, не має еквівалентних замінників.

- (5) Отже, товарними межами ринку є роздрібна торгівля СВГ, високооктановими бензинами та дизельним паливом через мережу стаціонарних АЗС.

3. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ КВАЛІФІКУЄТЬСЯ

- (6) В Україні роздрібну торгівлю нафтопродуктами здійснює близько 800 суб'єктів господарювання через близько 7000 АЗС.

- (7) При цьому, за наявною в Комітеті інформацією, через стаціонарні АЗС ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ» (бренд WOG), ТОВ «ОККО-ДРАЙВ» (бренд ОККО), ПАТ «УКРНАФТА» (бренд UKRNAFTA), мережі яких розташовані у більшості регіонів України, реалізується близько 40 відсотків загального обсягу реалізації високооктанових бензинів та дизельного палива через мережі АЗС на території України.

- (8) Відтак, вказані суб'єкти господарювання мають можливість суттєво впливати на умови функціонування ринків роздрібною торгівлі високооктановими бензинами, дизельним паливом та СВГ.

- (9) ПП «АМІК УКРАЇНА» (бренд АМІК), ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДИНГ» (бренд SHELL), ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ» (бренд SOCAR), ПП «УКРПАЛЕТСИСТЕМ» (бренд UPG), ТОВ «ЄВРО ПАУЕР» (бренд БРСМ), ТОВ «АВАНТАЖ-7» (бренд AVANTAGE-7) і ТОВ «ГЛУСКО РІТЕЙЛ» (бренд GLUSCO) також є учасниками ринків роздрібною торгівлі СВГ, високооктановими бензинами та дизельним паливом і здійснюють свою діяльність на цих ринках через мережу АЗС, розташованих у різних регіонах України.

4. ОБСТАВИНИ, ЯКІ МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ ДО ПОРУШЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

- (10) Відповідно до інформації операторів ринку та експертів, об'єктивними факторами, що впливають на формування роздрібних цін на високооктанові бензини, дизельне паливо та СВГ, є передусім:

- (а) ціни на нафту та нафтопродукти відповідно до Європейських біржових котирувань, закупівельні ціни нафтопродуктів;
- (б) податкове навантаження, що діє в Україні (зокрема, ставки акцизного податку та ПДВ);
- (в) курс долара США і Євро до гривні;
- (г) торговельна надбавка (маржа), яка є достатньою для покриття обґрунтованих витрат та отримання прибутку.

- (11) Під час здійснення Комітетом контролю за дотриманням учасниками ринків нафтопродуктів законодавства про захист економічної конкуренції, встановлено підвищення цін протягом лютого-березня 2021 року, та у зв'язку з чим було проаналізовано:

- (а) динаміку зміни роздрібних цін на СВГ, бензин марки А-95 та дизельне паливо, що встановлювалися на інформаційних табло стаціонарних АЗС;
- (б) динаміку середніх роздрібних цін на СВГ, бензин марки А-95 та дизельне паливо по Україні;
- (в) динаміку середніх цін на вказані види пального у великому опті;

- (г) динаміку зміни котирувань на нафту та нафтопродукти на Європейських біржах;
- (д) зміну курсу валют.

(12) За результатами проведеного аналізу встановлено, що рівень роздрібних цін в Україні на високооктанові бензини та дизельне паливо не корелюється зі змінами окремих факторів, що впливають на їх формування.

Так, наприклад, протягом січня – березня 2021 року:

- (а) курс долара США до гривні знизився на 2,8 відсотка;
- (б) середні ціни великого опту на бензин марки А-95 зросли на 12,5 відсотка;
- (в) середні ціни великого опту на дизельне паливо зросли на 9,4 відсотка.

У свою чергу:

- (а) середні роздрібні ціни на бензин марки А-95 зросли на 12,5 відсотка;
- (б) середні роздрібні ціни на дизельне паливо зросли на 12,93 відсотка;
- (в) середні роздрібні ціни на СВГ зросли на 21,15 відсотка.

(13) Разом з тим, починаючи з 12 березня 2021 року котирування на бензини та дизельне паливо на Європейських біржах почали знижуватися.

(14) Так, наприклад:

- (а) середнє значення котирувань бензинів на Європейських біржах знизилось на 6,8 відсотка, з 657 дол./т до 612 дол./т;
- (б) середнє значення котирувань ДП на Європейських біржах знизилось на 6,9 відсотка, з 548 дол./т до 510 дол./т.

(15) При цьому, станом на 19 березня 2021 року зафіксовано, **що рівень роздрібних цін на СВГ, бензин марки А-95 та дизельне паливо на інформаційних табло стаціонарних АЗС основних учасників ринку продовжував зростати.**

(16) Інформацію щодо динаміки зміни середніх роздрібних цін на СВГ, бензин марки А-95 та дизельного палива, що встановлювалися на інформаційних табло стаціонарних АЗС та середніх котирувань бензинів та дизельного палива на Європейських біржах, протягом січня – березня 2021 року наведено у Додатку 1.

(17) Оскільки котирування на Європейських біржах і рівень закупівельних цін є одним із факторів, що впливають на формування роздрібних цін на високооктанові бензини, дизельне паливо та СВГ на території України, – їх зниження повинно призвести до зниження закупівельних цін на нафтопродукти на території України, **а отже є підставою для відповідних змін.**

5. ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ДІЙ

(18) Відповідно до частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

(19) Частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюється органами Антимонопольного комітету України.

- (20) Відповідно до статті 5 Закону України «Про захист економічної конкуренції» узгодженими діями є укладення суб'єктами господарювання угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання.
- (21) Статтею 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що антиконкурентними узгодженими діями є узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.
- (22) Відповідно до цієї статті цього Закону антиконкурентними узгодженими діями, зокрема, визнаються узгоджені дії, які стосуються, крім іншого, встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів, обмеження виробництва, ринків товарів, техніко-технологічного розвитку, інвестицій або встановлення контролю над ними.
- (23) Антиконкурентними узгодженими діями, відповідно до частини третьої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», вважається також вчинення суб'єктами господарювання схожих дій (бездіяльності) на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції у разі, якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій (бездіяльності).
- (24) Згідно з частиною четвертою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення антиконкурентних узгоджених дій забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (25) Відповідно до пункту 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентні узгоджені дії є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (26) Згідно зі статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», під економічною конкуренцією (конкуренцією) розуміється змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку.
- (27) Конкуренція між учасниками ринків роздрібної торгівлі СВГ, високооктановими бензинами та дизельним паливом через мережі стаціонарних АЗС може відбуватися за цінами, а також за іншими факторами, такими, як якість пального, зручність розташування АЗС, суб'єктивне сприйняття брендів (знаків та товарів для послуг) наявність на АЗС додаткових послуг (кафе, мийка тощо).
- (28) Світова економічна наука, а також практика Суду Європейського Союзу вважають цінову конкуренцію (англ. price competition) надзвичайно важливим чинником конкуренції, основною функцією якого є утримання роздрібних цін на найнижчому важливому рівні, що призводить до найбільш ефективного розподілу доходу з точки зору продуктивності і здатності гравців ринку адаптуватися до ринкових змін, з одного боку, і доступності для споживачів товарів найкращої можливої якості за найнижчою можливою ціною, з іншого.
- (29) Тенденція до підвищення та утримання основними учасниками ринку роздрібних цін на інформаційних табло стаціонарних АЗС, за умови зниження оптової вартості ресурсу та за відсутності об'єктивних на це причин (факторів), може призвести до додаткових

фінансових витрат споживачів – фізичних осіб та суб'єктів господарювання, оскільки роздрібна торгівля СВГ, високооктановими бензинами та дизельним паливом, що здійснюється на стаціонарних АЗС з метою заправки автотранспортних засобів, не має еквівалентних замінників.

- (30) Крім того, такі дії можуть призвести до спотворення конкуренції між учасниками ринку – операторами стаціонарних АЗС.
- (31) Враховуючи викладене, такі одночасні / схожі дії (бездіяльність) учасників ринку роздрібної реалізації нафтопродуктів, що полягають у:
- ✓ підтриманні роздрібних цін на рівні, встановленому під час росту цін великого опту та котирувань бензинів на Європейських ринках,
 - ✓ або поступовому підвищенні роздрібних цін,
- у той час, коли ситуація на ринку змінилась, а її аналіз свідчить про відсутність об'єктивних причин для вчинення таких дій, можуть бути кваліфіковані як антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання.
- (32) Відповідно до пункту 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення діяльності Антимонопольного комітету України та застосування законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, суб'єктів господарювання, об'єднань пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток підприємництва і конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а також щодо припинення дій або бездіяльності, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Враховуючи викладене, з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, керуючись пунктом 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України надає **ТОВ «ВЕСТ ПЕТРОЛ МАРКЕТ»** (м. Луцьк, Волинська обл., ідентифікаційний код юридичної особи 42663493), **ТОВ «ЄВРО ПАУЕР»** (м. Черкаси, Черкаська обл., ідентифікаційний код юридичної особи 41047794), **ТОВ «АВАНТАЖ-7»** (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 42435174), **ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»** (смт. Славське, Львівська обл., ідентифікаційний код юридичної особи 20122395), **ПАТ «УКРНАФТА»** (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 00135390), **ПІ «АМІК УКРАЇНА»** (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 30603572), **ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДІНГ»** (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 34430873), **ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ»** (м. Черкаси, Черкаська обл., ідентифікаційний код юридичної особи 38305367), **ПІ «УКРПАЛЕТСИСТЕМ»** (с. Ушомир, Житомирська обл., ідентифікаційний код юридичної особи 32285225), **ТОВ «ГЛУСКО РІТЕЙЛ»** (м. Київ, ідентифікаційний код юридичної особи 24812228) такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Утриматися від вчинення дій, що можуть призвести до порушення законодавства про захист економічної конкуренції на ринку роздрібної реалізації високооктанових бензинів, дизельного палива та скрапленого вуглеводневого газу, в якості моторного пального.

2. Ужити заходів щодо встановлення роздрібних цін на скраплений вуглеводневий газ, в якості моторного пального, високооктанові бензини та дизельне паливо на рівні, який існував би за умов значної конкуренції на ринку та відповідав об'єктивній ситуації на ринку.

Рекомендації є обов'язковими для розгляду органами та особами, яким вони надані.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у десятиденний строк з дня їх отримання.

В.о. Голови Комітету

Н. БУРОМЕНСЬКА

Інформація щодо динаміки зміни середніх роздрібних цін на СВГ, бензин марки А-95 та дизельне паливо, що встановлювалися на інформ табло АЗС та середніх котирувань бензинів та дизельного палива на Європейських ринках, протягом січня-березня 2021

